

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi opintotukilain
muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi opintotukilakia. Esityksessä ehdotetaan pidennettäväksi opintorahan ja asumislisän vapaaehtoisen palauttamisen määräaika kahdella kuukaudella toukokuun loppuun asti, tarkennettavaksi korkeakouluopiskelijoiden opintotuen kaksiportaiseen myöntämiseen liittyviä

säännöksiä sekä tehtäväksi eräitä muita teknisluonteisia muutoksia.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 2012. Opintorahan ja asumislisän vapaaehtoisen palauttamisen määräaika koskevat muutokset tulisivat kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2013.

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila ja ehdotetut muutokset

1.1 Opintotuen vapaaehtoisen palauttamisen määrärajan pidentäminen

Opintotuen vapaaehtoisen palauttamisen määrärajoista säädetään opintotukilain (65/1994) 7 b ja 17 §:ssä. Lain 7 b §:n 2 momentin mukaan tukikuukausi palautuu uudelleen käytettäväksi, kun opiskelija maksaa vapaaehtoisesti takaisin tukikuukauden opintorahan ja asumislisän tukivuotta seuraavan kalenterivuoden maaliskuun loppuun mennessä. Lain 17 §:n mukaan opiskelijalla voi olla opintorahan lisäksi muita veronalaisia tuloja ja toimeentulon turvaamiseen tarkoitettuja apurahoja kalenterivuodessa määrä, jota kutsutaan vapaaksi tuloksi. Opiskelija voi säädellä vapaata tuloaan hakemalla opintotukea vain osalle opiskelukuukausista, peruuttamalla jo myönnetyn opintotuen halutuilta kuukausilta tai palauttamalla jo maksettujen tukikuukausien opintorahan ja asumislisän. Opiskelijan tulee itse seurata kalenterivuoden aikaisia tulojaan ja huolehtia siitä, että vuositulo ei ylitä vapaata tuloa.

Liikaa maksetun tuen takaisinperinnästä säädetään opintotukilain 27 §:ssä. Jos opiskelijan vuositulo ylittyy ja hän ei ole vapaaehtoisesti palauttanut liikaa saamaansa tukea, tuki peritään takaisin kyseisen kalenterivuoden verotuksen valmistumisen jälkeen. Tuen vapaaehtoinen palauttaminen on opiskelijalle edullisempi vaihtoehto kuin tuen takaisinperintä, sillä takaisinperintä ei palauta tukikuukautta uudelleen käytettäväksi ja takaisinperittävään määrään lisätään 15 prosentin korotus. Korotus on kertaluonteinen eikä takaisinperittävälle määrälle kerry muuta korkoa. Korotuksen tarkoituksena on osaltaan ohjata opiskelijaa palauttamaan liikaa saatu tuki vapaaehtoisesti määräaikaan mennessä.

Tukivuodelta 2007 opintotukea palautti vapaaehtoisesti noin 31 000 opiskelijaa ja palautusten bruttosumma oli 29,2 miljoonaa euroa. Opintotukea perittiin takaisin noin

38 000 opiskelijalta ja takaisinperittävä määrä oli yhteensä 41,9 miljoonaa euroa. Vastavasti tukivuodelta 2010 opintotukea palautti noin 24 000 opiskelijaa ja palautusten bruttosumma oli 22,2 miljoonaa euroa. Opintotukea perittiin takaisin noin 24 500 opiskelijalta ja takaisinperittävä määrä oli yhteensä 24,6 miljoonaa euroa sekä keskimääräinen perittävä määrä 1 044 euroa. Opiskelijan omien tulojen tuloajat nousivat 1.1.2008 lukien 30 prosentilla, mikä on vaikuttanut vapaaehtoisten palautusten ja takaisinperintöjen vähentymiseen.

Opintotuen vapaaehtoisen palauttamisen nykyinen määräaika eli tukivuotta seuraavan kalenterivuoden maaliskuun loppu on perustunut verotuksen toimeenpanon aikatauluun. Tuensaaja on voinut maaliskuun loppuun mennessä maksaa takaisin veronalaisen opintorahan nettomääräisenä. Opiskelijalla saattaa olla kalenterivuoden aikana useita lyhytaikaisia työsuhteita, mikä vaikeuttaa omien tulojen seuraamista. Lisäksi esimerkiksi veronalaisten pääomatulojen oma-aloitteinen seuraaminen saattaa olla hankalaa. Verohallinto toimittaa edeltävää verovuotta koskevat esitetyt veroilmoitukset kuitenkin vasta huhtikuun aikana, joten opiskelija ei voi hyödyntää esitetyistä veroilmoituksesta ilmeneviä tietoja arvioidessaan tarvetta opintotuen vapaaehtoiseen palauttamiseen.

Opintotuen vapaaehtoisen palauttamisen määräaika ehdotetaan pidennettäväksi siten, että opiskelijalla olisi ennen määräajan päättymistä käytettävissään Verohallinnon toimittaman esitetytyn veroilmoituksen tiedot kalenterivuoden veronalaisista tuloistaan. Määräajan pidentäminen auttaisi opiskelijaa omien tulojen seurannassa. Verohallinto lähettää viimeiset esitetyt veroilmoitukset vasta huhtikuun lopussa, joten vapaaehtoisen palautuksen määräaika ehdotetaan pidennettäväksi kahdella kuukaudella toukokuun loppuun asti. Tavoitteena on kannustaa opiskelijoita palauttamaan liikaa maksettu tuki vapaaehtoisesti, jolloin opiskelija välttyy ta-

kaisinperittävään määrään lisättävältä korotukselta ja tukikuukaudet palautuvat uudelleen käytettäviksi.

1.2 Kaksiportaisen tutkintorakenteen huomioiminen tulovalvonnassa ja tuen tarkistamisessa

Opintotuen myöntämisessä siirryttiin 1.8.2011 lukien yliopistojen kaksiportaisen tutkintorakenteen mukaiseen myöntämismenettelyyn. Jos opiskelija on otettu suorittamaan sekä alemmaa että ylempää korkeakoulututkintoa, opintotuki myönnetään erikseen alemman ja ylempään korkeakoulututkinnon suorittamiseen. Alemmaan ja ylempään korkeakoulututkintoon määritellään kumpaankin erikseen tutkinnon laajuuteen perustuva tutkintokohtainen enimmäistukiaika, mutta yhteensä tukeen oikeuttava aika on kuitenkin enintään näiden tutkintojen yhteenlasketun laajuuden perusteella määräytyvä tukiaika.

Opintotukilain 17 §:n mukaan opintotuen tulovalvonnassa opintojen aloittamisvuonna ennen opintojen aloittamiskuukautta tai opintojen päättämivuonna tutkinnon suorittamiskuukauden tai opintotukeen oikeuttavien opintojen päättymisen jälkeen saatuja tuloja ei oteta huomioon siltä osin kuin vapaa tulo ylittyisi niiden perusteella. Opintotukeen oikeuttavat opinnot katsotaan päättyneiksi, kun korkeakouluopiskelija on saanut opintotukea kyseisiä opintoja varten myönnettävän enimmäistukiajan. Opintotuen kaksiportaiseen myöntämismenettelyyn liittyen säännöstä ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että jos opiskelija on otettu suorittamaan sekä alemmaa että ylempää korkeakoulututkintoa, enimmäistukiajan päättymisellä tarkoitettaisiin alemman ja ylempään korkeakoulututkinnon yhteenlasketun enimmäistukiajan päättymistä.

Opintotuen tarkistamisesta ja keskeyttämisestä säädetään opintotukilain 25 §:ssä. Kaksiportaiseen myöntämismenettelyyn siirtymisen edellyttää opintotuen tarkistamista koskevien säännösten täsmentämistä, jotta alemmaa ja ylempää korkeakoulututkintoa suorittavalle opiskelijalle ei tulisi alemman korkeakoulututkinnon suorittamisen jälkeen katkosta opintotukioikeuteen, kun opiskelija välittömästi jatkaa opintojaan ylempään kor-

keakoulututkinnon suorittamiseksi. Ehdotetun säännöksen mukaan opintojaan jatkavalla opiskelijalla olisi oikeus opintotukeen alemman korkeakoulututkinnon suorittamiskuukaudelta tutkinnon suorittamispäivästä riippumatta. Opintotuki ylempään korkeakoulututkinnon suorittamiseen myönnettäisiin alemman korkeakoulututkinnon suorittamiskuukautta seuraavasta kalenterikuukaudesta lukien.

Opintotukilain 25 a §:ssä säädetään tilanteista, jolloin Kansaneläkelaitos tai opintotukilautakunta voi tarkistaa tai lakkauttaa opintotuen ilman hakemusta. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan opintotuki voitaisiin tarkistaa ja myöntää ylempään korkeakoulututkinnon suorittamiseen ilman hakemusta, kun korkeakoulu ilmoittaa alemman korkeakoulututkinnon suorittamisesta.

1.3 Lukuvuoden tukikuukausien määrä lukiokoulutuksessa

Opintotukilain 7 c §:n 4 momentin mukaan lukiokoulutuksessa opintotuki voidaan myöntää enintään yhdeksäksi kuukaudeksi lukuvuodessa. Kansaneläkelaitoksen vakiintuneen soveltamiskäytännön mukaan opintotuki on myönnetty lukuvuodessa yhdeksäksi kuukaudeksi syyskuusta toukokuuhun, koska lukio-opinnot alkavat lukuvuosittain elokuun puolivälissä ja jatkuvat kesäkuun alkuun.

Säännöksen nykyinen sanamuoto on aiheuttanut tulkinnallista epäselvyyttä siitä, voidaanko lukiokoulutuksessa myöntää tukea myös kesäkuukausille, jos opiskelija ei lukuvuoden aikana muutoin käytä opintotukea yhdeksän kuukauden enimmäismäärää. Koulutuksen järjestäjä päättää opetuksen ja lomajaksojen jaksottamisesta, joten opintojen aloittamispäivä vaihtelee vuosittain ja eri kunnissa opinnot aloitetaan eri aikaan. Opiskelijoiden yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi lukiokoulutuksen lukuvuosittaista tukiaikaa koskevaa säännöstä onkin tarkoituksenmukaista soveltaa siten, että tukea myönnetään kaavamaisesti syyskuusta toukokuulle riippumatta opintojen aloituspäivästä ja lomajaksojen sijoittumisesta. Säännöksen sanamuotoa ehdotetaan tarkennettavaksi vastaamaan tätä vakiintunutta soveltamiskäytäntöä.

2 Esityksen vaikutukset

2.1 Taloudelliset vaikutukset

Ehdotetuilla muutoksilla ei ole merkittäviä valtiontaloudellisia vaikutuksia. Tukivuoden 2008 tulovalvonnan perusteella opintotukea peritään takaisin 23 500 tuensaaajalta yhteensä noin 25 miljoonaa euroa, josta 15 prosentin korotuksen osuus on noin 3,3 miljoonaa euroa. Määräajan pidentämisen arvioidaan lisäävän opintotuen vapaaehtoisten palautusten määrää, jolloin valtiolle takaisinmaksettavan opintotuen määrä tältä osin vähenisi takaisinperittävälle määrälle lisättävän korotuksen verran.

2.2 Vaikutukset opiskeluun ja opiskelijan asemaan

Opintorahan ja asumislisän vapaaehtoisen palauttamisen määräajan pidentäminen parantaisi opiskelijan mahdollisuuksia seurata kalenterivuoden aikaisia tulojaan ja palauttaa liikaa maksettu tuki vapaaehtoisesti määräaikaan mennessä. Ehdotetun muutoksen arvioidaan muuttavan vuosittain muutaman tuhannen opiskelijan käyttäytymistä. Tällöin opiskelija välttyisi opintotuen takaisinperinnältä ja perittävään määrään lisättävältä 15 prosentin korotukselta. Määräajan pidentäminen edistäisi osaltaan opintotuen suunnitelmallista käyttöä ja tukiajan riittävyyttä, sillä vapaaehtoisesti palautetut tukikuukaudet palautuisivat uudelleen käytettäviksi.

Opintotuen kaksiportaiseen myöntämismenettelyyn ehdotetuilla tarkennuksilla pyritään selkeyttämään opintotuen myöntämistä tutkintojen nivelvaiheessa ja varmistamaan opintotuen maksamisen jatkuminen ilman aiheutonta katkosta. Tavoitteena on, että kaksiportainen myöntämismenettely olisi opiskelijan kannalta mahdollisimman selkeä ja yksinkertainen.

2.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotetut muutokset selkeyttäisivät opintotuen toimeenpanoa. Muutokset edellyttäisivät muutoksia Kansaneläkelaitoksen tietojärjestelmiin, ohjeisiin, lomakkeisiin, asiastiedo-

tukseen ja verkkopalveluihin sekä vapaaehtoisen palautuksen määräajan pidentämisen osalta myös Kansaneläkelaitoksen ja Verohallinnon välisiin tietojärjestelmiin ja menettelytapoihin.

Opintoraha on veronalainen etuus, josta peritään pääsääntöisesti 10 prosentin ennakonpidätys. Kansaneläkelaitos toimittaa Verohallinnolle tiedot opiskelijan veronalaisesta opintorahasta ja siitä peritystä ennakonpidätyksestä. Opintotuen saajat kuuluvat pääsääntöisesti palkansaaajien verovalmisteluryhmiin, joiden osalta verotuslaskenta esitetyt tietojen perusteella suoritetaan maaliskuun loppupuolella. Tämän jälkeen saapuvia vuosi-ilmoitusten korjauksia ei voida ottaa huomioon esitetyssä veroilmoituksessa, vaan Verohallinto lähettää asiakkaalle syksyllä uuden verotuspäätöksen, jossa korjatut tiedot on huomioitu. Opintotuen vapaaehtoisen palauttamisen määräajan pidentäminen ei aiheuttaisi muutoksia verotusmenettelyyn tältä osin. Jos määräajan pidentämisen myötä yhä useampi opiskelija palauttaisi tukea vasta maaliskuun lopun jälkeen, merkitsisi tämä kuitenkin sitä, että nykyistä useammin tiedot opintotuen vapaaehtoisista palautuksista eivät ehtisi esitetylle veroilmoitukselle ja Verohallinto lähettäisi asiakkaalle korjausverotuspäätöksen.

3 Asian valmistelu

3.1 Valmisteluvaiheet

Esitys on valmisteltu opetus- ja kulttuuriministeriössä yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen kanssa. Opintotuen vapaaehtoisen palauttamisen määräajan pidentämistä koskevasta ehdotuksesta on pyydetty lausunnot Kansaneläkelaitokselta ja Verohallinnolta.

Antamassaan lausunnossa Kansaneläkelaitos kannatti ehdotettua muutosta edellyttäen, että palautus voidaan nykykäytäntöä vastavasti maksaa nettomääräisenä ja että Verohallinto voi ottaa palautukset huomioon tukivuoden lopullisessa verotuksessa. Kansaneläkelaitoksen lausunnossa on katsottu, että määräajan pidentäminen yhdellä kuukaudella eli huhtikuun loppuun olisi riittävä muutos tavoiteltujen hyötyjen toteuttamiseksi. Koska opintotuen vapaaehtoisen palauttamisen mää-

rääjän pidentäminen vaikuttaa myös muiden etuuksien nettomääräisen takaisinperinnän määräaikaan, Kansaneläkelaitoksen lausunnon mukaan muutos voisi koskea ensimmäisen kerran kalenterivuonna 2013 maksetun opintotuen vapaaehtoista palauttamista, jotta muutoksen toimeenpanolle jää riittävästi aikaa.

Verohallinnon lausunnon mukaan vapaaehtoisen palautuksen määräajan pidentäminen on verotuksen toimeenpanon kannalta mahdollista. Verohallinnon mukaan olisi kuitenkin tarkoituksenmukaisempaa pidentää määräaikaan toukokuun loppuun asti, koska viimeiset esitetyt veroilmoitukset lähetetään asiakkaille vasta aivan huhtikuun lopussa. Verohallinto on myös todennut, että määräajan pidentämisen yhteydessä on tärkeää kiinnittää huomiota siihen, että korjatut vuosi-ilmoitustiedot ehtivät verolaskentaan.

3.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Hallituksen esityksen luonnoksesta on pyydetty lausunnot valtiovarainministeriöltä ja opiskelijajärjestöiltä. Lausunnon antoivat valtiovarainministeriö, Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL), Suomen ammattikorkeakouluopiskelijakuntien liitto - SAMOK sekä Suomen Lukiolaisten Liitto.

Valtiovarainministeriö on lausunnossaan arvioinut esitetyn opintotuen vapaaehtoisen palauttamisen määräajan pidentämisen lisäävän jonkin verran Verohallinnon työmäärää ja kustannuksia, koska jatkossa nykyistä useammalle opintorahaa ja asumislisää vapaaehtoisesti palauttavalle opiskelijalle toimitettaisiin uusi korjattu verotuspäätös. Lausunnossa todetaan, että Verohallinnon tulisi myös ehdotetun muutoksen jälkeen saada Kansaneläkelaitokselta tiedot opintorahan vapaaehtoisesta palauttamisesta siten, että oikaistu tieto voitaisiin ottaa huomioon verotuksen toimitamisen yhteydessä.

Lausunnon antaneet opiskelijajärjestöt pitivät ehdotuksia pääosin kannatettavina. Eriytyisen tarpeellisenä muutoksena pidettiin opintotuen vapaaehtoisen palauttamisen määräajan pidentämistä kahdella kuukaudella toukokuun loppuun asti.

Opiskelijajärjestöt esittivät lausunnoissaan, että alemman korkeakoulututkinnon suorittamisen jälkeen opintotuki tulisi myöntää ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiseen ilman erillistä hakemusta myös silloin, kun opiskelija on ennen tutkinnon suorittamista käyttänyt loppuun alemman korkeakoulututkinnon enimmäistukiajan. Opintotukilaissa säädetään tilanteista, joissa tuki voidaan tarkistaa tai lakkauttaa ilman hakemusta, mutta voimassa oleva lainsäädäntö ei mahdollista tuen myöntämistä ilman hakemusta. Myös kaksiportaisen myöntämismenettelyn yhteydessä tuen myöntäminen ilman hakemusta on perusteltua rajata opintotuen tarkistamiseen rinnastettaviin tilanteisiin. Jos opintotuen maksamisessa on ollut katkos, tuen myöntämiseen ja määrään vaikuttavat olosuhteet ovat voineet muuttua siten, että tuen myöntäminen ilman uutta hakemusta ei olisi mahdollista.

Lukiokoulutuksen lukuvuosittaisen tukiajan kirjaamista lakiin pidettiin hyvänä ehdotuksena opiskelijoiden yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi. Opiskelijajärjestöjen lausunnoissa painotettiin kuitenkin, että myös lukio-opiskelijoilla tulisi ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden tavoin olla mahdollisuus saada opintotukea ympärivuotisesti, jos he suorittavat opintoja myös kesäkuukausien aikana. Tämän esityksen puitteissa ei kuitenkaan ole mahdollista laajentaa lukio-koulutuksen opintotukioikeutta koskemaan myös kesäopintotukea. Jos esimerkiksi 10 000 lukiolaista nostaisi vuosittain yhden kuukauden kesäopintotukea, lisäisi se arvion mukaan opintotukikustannuksia noin 1,3 miljoonaa euroa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Laki opintotukilain muuttamisesta

6 §. *Opintotuen saamisen rajoitukset.* Pykälän 1 momentin 1 kohdan sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että opintotukea ei myönnettäisi sille, joka saa opintotukea ulkomailta tai Ahvenanmaan maakuntalainsäädännön mukaista opintotukea. Ehdotettu muutos olisi tekninen eikä sillä muutettaisi nykyistä soveltamiskäytäntöä.

7 b §. *Tukikuukauden käyttäminen.* Pykälän 2 momentissa määriteltyä vapaaehtoisen takaisinmaksun määräaikaa ehdotetaan pidennettäväksi kahdella kuukaudella. Tukikuukausi palautuisi uudelleen käytettäväksi, jos tuensaaja maksaa vapaaehtoisesti takaisin tukikuukauden opintorahan ja asumislisän tukivuotta seuraavan kalenterivuoden toukokuun loppuun mennessä.

7 c §. *Lukuvuoden tukikuukausien määrä.* Pykälän 4 momenttia ehdotetaan tarkennettavaksi vastaamaan vakiintunutta soveltamiskäytäntöä. Suomessa suoritettavassa lukio-koulutuksessa opintotukea myönnettäisiin lukuvuoden säännönmukaisen opiskeluaajan perusteella syyskuusta toukokuuhun. Tukea ei myönnettäisi kesä-, heinä- eikä elokuulle.

17 §. *Opiskelijan omien tulojen vaikutus opintorahaan ja asumislisään.* Pykälän 3 momenttia ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että jos opiskelija on otettu suorittamaan sekä alempaa että ylempää korkeakoulututkintoa, tarkoitettaisiin 2 momentin mukaisella enimmäistukiajan päättymisellä alemman ja ylempään korkeakoulututkinnon yhteenlasketun enimmäistukiajan päättymistä. Ehdotettu säännös vastaisi nykyistä soveltamiskäytäntöä.

Pykälän 4 momentissa määriteltyä vapaaehtoisen takaisinmaksun määräaikaa ehdotetaan pidennettäväksi kahdella kuukaudella. Opintoraha ja asumislisä olisi palautettava tukivuotta seuraavan kalenterivuoden toukokuun loppuun mennessä, jotta vapaan tulon raja korottuisi. Voimassa olevan säännöksen

mukaan opintoraha ja asumislisä tulee palauttaa maaliskuun loppuun mennessä.

25 §. *Opintotuen tarkistaminen ja keskeyttäminen.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uudet 7 ja 8 momentit, joissa säädettäisiin tuen tarkistamisesta, kun opintotuki on myönnetty kaksiportaisen tutkintorakenteen mukaisesti. Uudeksi 7 momentiksi ehdotetun säännöksen mukaan opintojaan ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiseksi jatkava opiskelija olisi oikeutettu opintotukeen alemman korkeakoulututkinnon suorittamiskuukaudelta, vaikka suorittaisikin tutkinnon ennen kuukauden 18:ta päivää. Alemman korkeakoulututkinnon suorittamiskuukaudelta maksettava tukikuukausi kuuluisi alemman korkeakoulututkinnon suorittamiseen myönnettävään enimmäistukiaikaan. Jos opiskelija päättää opintonsa alemman korkeakoulututkinnon suorittamiseen, tuki lakkautettaisiin kuitenkin pykälän 4 momentissa määriteltyjen periaatteiden mukaisesti. Pykälän 4 momentin mukaan opintotuki lakkautetaan valmistumiskuukauden alusta lukien, jos opiskelija valmistuu ennen kuukauden 18:ta päivää.

Ehdotetussa uudessa 8 momentissa säädettäisiin ylemmän korkeakoulututkinnon tukiajan alkamisajankohdasta. Jos opiskelija on otettu suorittamaan sekä alempaa että ylempää korkeakoulututkintoa, opintotuki ylempään korkeakoulututkinnon suorittamiseen voitaisiin myöntää alemman korkeakoulututkinnon suorittamiskuukautta seuraavan kuukauden alusta lukien.

25 a §. *Opintotuen tarkistaminen ilman hakemusta.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 6 momentti, jossa säädettäisiin opintotuen tarkistamisesta ilman hakemusta, kun opintotuki on myönnetty kaksiportaisen tutkintorakenteen mukaisesti. Ehdotetun säännöksen mukaan opintotuki voitaisiin tarkistaa ja myöntää ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiseen ilman hakemusta, kun Kansaneläkelaitos tai opintotukilautakunta on saanut korkeakoululta ilmoituksen alemman korkeakoulututkinnon suorittamisesta ja

opintojen jatkamisesta ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiseksi. Tuki ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiseen tarkistettaisiin ja myönnettäisiin ehdotetun 25 §:n 8 momentin mukaisesti alemman korkeakoulututkinnon suorittamiskuukautta seuraavasta kuukaudesta lukien. Ennen tarkistamista tuen maksaminen jatkuisi aiemman opintotukipäätöksen perusteella, joten tuen maksamiseen ei tulisi katkosta, jos alemman korkeakoulututkinnon suorittamiseen myönnettävä enimmäistukiaika ei ole päättynyt.

Opintotuki ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiseen voitaisiin tarkistaa ja myöntää ilman hakemusta kuitenkin vain silloin, kun opiskelijalle on suorittamistiedon saamishetkellä myönnetty opintotuki alemman korkeakoulututkinnon suorittamiseen. Jos alemman korkeakoulututkinnon suorittamiseen myönnetty enimmäistukiaika on päättynyt tai opintotuki on muusta syystä lakkautettu, opiskelijan tulisi hakea opintotukea ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiseen uudella hakemuksella. Tuki ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiseen voitaisiin tällöin myöntää ehdotetun 25 §:n 8 momentin mukaisesti aikaisintaan alemman korkeakoulututkinnon suorittamiskuukautta seuraavan kuukauden alusta lukien opintotuen yleinen hakuaika huomioiden.

2 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä elokuuta 2012. Opintorahan ja asumislisän vapaaehtoisen palauttamisen määräajan pidentämistä koskevat 7 b ja 17 §:n muutokset tulisivat kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2013. Pidennetty määräaika koskisi näin ollen ensimmäisen kerran kalenterivuodelle 2013 myönnetyn opintorahan ja asumislisän vapaaehtoista palauttamista. Vuodelle 2012 myönnetyn opintorahan ja asumislisän vapaaehtoisiin palautuksiin sovellettaisiin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, joten tuki tulisi palauttaa vapaaehtoisesti vuoden 2013 maaliskuun loppuun mennessä.

Opintotuen kaksiportaiseen myöntämismenettelyyn liittyviä 25 §:n 7 ja 8 momenttia sekä 25 a §:n 6 momenttia sovellettaisiin, jos opiskelija on ottanut opiskelijavalinnassa opiskelupaikan vastaan tai ilmoittautunut ensimmäisen kerran läsnä olevaksi kyseisissä opinnoissa 1 päivänä elokuuta 2011 tai sen jälkeen eli niihin opintoihin, joissa opintotuki myönnetään kaksiportaisen myöntämismenettelyn mukaisesti.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

opintotukilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan opintotukilain (65/1994) 6 §:n 1 momentin 1 kohta, 7 b §:n 2 momentti, 7 c §:n 4 momentti sekä 17 §:n 3 ja 4 momentti,
 sellaisina kuin ne ovat, 6 §:n 1 momentin 1 kohta laissa 792/2007, 7 b §:n 2 momentti ja 17 §:n 3 ja 4 momentti laissa 52/2011 sekä 7 c §:n 4 momentti laissa 345/2004, sekä
lisätään 25 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1099/2000, 345/2004 ja 1388/2007, uusi 7 ja 8 momentti sekä 25 a §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 457/1997, 41/2000, 1427/2001, 792/2007 ja 706/2008, uusi 6 momentti seuraavasti:

6 §

Opintotuen saamisen rajoitukset

Opintotukea ei myönnetä sille, joka:
 1) saa opintotukea ulkomailta tai Ahvenanmaan maakuntalainsäädännön mukaista opintotukea;

7 b §

Tukikuukauden käyttäminen

Jos tuensaaja maksaa vapaaehtoisesti takaisin tukikuukauden opintorahan ja asumislisän tukivuotta seuraavan kalenterivuoden toukuun loppuun mennessä, tukikuukausi palautuu uudelleen käytettäväksi. Vapaaehtoisesti takaisinmaksettu opintoraha ja asumislisä myönnetään uudelleen 23 §:n mukaista hakuaikaa noudattaen.

7 c §

Lukuvuoden tukikuukausien määrä

Lukiokoulutuksessa opintotuki voidaan myöntää enintään yhdeksäksi tukikuukau-

deksi lukuvuodessa. Suomessa suoritettavassa lukiokoulutuksessa opintotukea ei kuitenkaan myönnetä kesä-, heinä- eikä elokuulle.

17 §

Opiskelijan omien tulojen vaikutus opintorahaan ja asumislisään

Jos opiskelija on otettu suorittamaan sekä alempaa että ylempää korkeakoulututkintoa, tarkoitetaan 2 momentin mukaisella tutkinnon suorittamiskuukaudella ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiskuukautta ja mainitun momentin mukaisella enimmäistukiajan päättymisellä alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon yhteenlasketun enimmäistukiajan päättymistä. Alemman korkeakoulututkinnon suorittamiskuukausi voidaan kuitenkin katsoa 2 momentin mukaiseksi tutkinnon suorittamiskuukaudeksi, jos opiskelija on todisteellisesti päättänyt opintonsa alemman korkeakoulututkinnon suorittamiseen.

Opiskelijan tulee huolehtia siitä, että vuositulo ei ylitä vapaata tuloa. Opiskelija voi säädellä vapaata tuloaan hakemalla opintotukea vain osalle opiskelukuukausista, peruuttamalla jo myönnetyn opintotuen halutuilta kuukausilta tai palauttamalla jo maksettujen tukikuukausien opintorahan ja asumislisän.

Opintoraha ja asumislisä on palautettava vapaan tulon korottamiseksi tukivuotta seuraavan kalenterivuoden toukokuun loppuun mennessä.

25 §

Opintotuen tarkistaminen ja keskeyttäminen

Jos opiskelija on otettu suorittamaan sekä alempaa että ylempää korkeakoulututkintoa, hän on oikeutettu opintotukeen alemman korkeakoulututkinnon suorittamiskuukaudelta, vaikka suorittaisi alemman korkeakoulututkinnon ennen kuukauden 18:ta päivää. Jos opiskelija päättää opintonsa alemman korkeakoulututkinnon suorittamiseen, noudatetaan opintotuen lakkauttamisessa kuitenkin 4 momenttia.

Jos opiskelija on otettu suorittamaan sekä alempaa että ylempää korkeakoulututkintoa, opintotuki ylempään korkeakoulututkinnon suorittamiseen voidaan myöntää alemman korkeakoulututkinnon suorittamiskuukautta seuraavasta kalenterikuukaudesta lukien.

25 a §

Opintotuen tarkistaminen ilman hakemusta

Jos opiskelija on otettu suorittamaan sekä alempaa että ylempää korkeakoulututkintoa ja opintotuki on myönnetty alemman korkeakoulututkinnon suorittamiseen, opintotuki voidaan tarkistaa ja myöntää ylempään korkeakoulututkinnon suorittamiseen ilman hakemusta, kun korkeakoulu ilmoittaa alemman korkeakoulututkinnon suorittamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 7 b §:n 2 momentti ja 17 §:n 4 momentti tulevat kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2013.

Vuodelle 2012 myönnetyn opintorahan ja asumislisän vapaaehtoihin palautuksiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Lain 25 §:n 7 ja 8 momenttia sekä 25 a §:n 6 momenttia sovelletaan, jos opiskelija on ottanut opiskelijavalinnassa opiskelupaikan vastaan tai ilmoittautunut ensimmäisen kerran läsnä olevaksi kyseisissä opinnoissa 1 päivänä elokuuta 2011 tai sen jälkeen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain toimeenpanon edellyttämiin toimiin.

Helsingissä 18 päivänä marraskuuta 2011

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Kulttuuri- ja urheiluministeri *Paavo Arhinmäki*

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

opintotukilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan opintotukilain (65/1994) 6 §:n 1 momentin 1 kohta, 7 b §:n 2 momentti, 7 c §:n 4 momentti sekä 17 §:n 3 ja 4 momentti,
 sellaisina kuin ne ovat, 6 §:n 1 momentin 1 kohta laissa 792/2007, 7 b §:n 2 momentti ja 17 §:n 3 ja 4 momentti laissa 52/2011 sekä 7 c §:n 4 momentti laissa 345/2004, sekä
lisätään 25 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1099/2000, 345/2004 ja 1388/2007, uusi 7 ja 8 momentti sekä 25 a §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 457/1997, 41/2000, 1427/2001, 792/2007 ja 706/2008, uusi 6 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

6 §

Opintotuen saamisen rajoitukset

Opintotuen saamisen rajoitukset

Opintotukea ei myönnetä sille, joka:
 1) saa vieraan valtion opintotukea;

Opintotukea ei myönnetä sille, joka:
 1) saa *opintotukea ulkomailta tai Ahvenanmaan maakuntalainsäädännön mukaista opintotukea*;

7 b §

7 b §

Tukikuukauden käyttäminen

Tukikuukauden käyttäminen

Jos tuensaaja maksaa vapaaehtoisesti takaisin tukikuukauden opintorahan ja asumislisän tukivuotta seuraavan kalenterivuoden maaliskuun loppuun mennessä, tukikuukausi palautuu uudelleen käytettäväksi. Vapaaehtoisesti takaisinmaksettu opintoraha ja asumislisä myönnetään uudelleen 23 §:n mukaista hakuaikaa noudattaen.

Jos tuensaaja maksaa vapaaehtoisesti takaisin tukikuukauden opintorahan ja asumislisän tukivuotta seuraavan kalenterivuoden *toukuun* loppuun mennessä, tukikuukausi palautuu uudelleen käytettäväksi. Vapaaehtoisesti takaisinmaksettu opintoraha ja asumislisä myönnetään uudelleen 23 §:n mukaista hakuaikaa noudattaen.

7 c §

Lukuvuoden tukikuukausien määrä

Lukiokoulutuksessa opintotuki voidaan myöntää enintään yhdeksäksi kuukaudeksi lukuvuodessa.

17 §

Opiskelijan omien tulojen vaikutus opintorahaan ja asumislisään

Jos opiskelija on otettu suorittamaan sekä alempaa että ylempää korkeakoulututkintoa, 2 momentin mukaisella tutkinnon suorittamiskuukaudella *tarkoitetaan* ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiskuukautta. Alemman korkeakoulututkinnon suorittamiskuukausi voidaan kuitenkin katsoa 2 momentin mukaiseksi tutkinnon suorittamiskuukaudeksi, jos opiskelija on todisteellisesti päättänyt opintonsa alemman korkeakoulututkinnon suorittamiseen.

Opiskelijan tulee huolehtia siitä, että vuositulo ei ylitä vapaata tuloa. Opiskelija voi säädellä vapaata tuloaan hakemalla opintotukea vain osalle opiskelukuukausista, peruuttamalla jo myönnetyn opintotuen halutuilta kuukausilta tai palauttamalla jo maksettujen tukikuukausien opintorahan ja asumislisän. Opintoraha ja asumislisä on palautettava vapaan tulon korottamiseksi tukivuotta seuraavan kalenterivuoden maaliskuun loppuun mennessä.

25 §

Opintotuen tarkistaminen ja keskeyttäminen

7 c §

Lukuvuoden tukikuukausien määrä

Lukiokoulutuksessa opintotuki voidaan myöntää enintään yhdeksäksi *tukikuukaudeksi* lukuvuodessa. *Suomessa suoritettavassa lukiokoulutuksessa opintotukea ei kuitenkaan myönnetä kesä-, heinä- eikä elokuulle.*

17 §

Opiskelijan omien tulojen vaikutus opintorahaan ja asumislisään

Jos opiskelija on otettu suorittamaan sekä alempaa että ylempää korkeakoulututkintoa, *tarkoitetaan* 2 momentin mukaisella tutkinnon suorittamiskuukaudella ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiskuukautta ja *mainitun momentin mukaisella enimmäistukiajan päättymisellä alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon yhteenlasketun enimmäistukiajan päättymistä.* Alemman korkeakoulututkinnon suorittamiskuukausi voidaan kuitenkin katsoa 2 momentin mukaiseksi tutkinnon suorittamiskuukaudeksi, jos opiskelija on todisteellisesti päättänyt opintonsa alemman korkeakoulututkinnon suorittamiseen.

Opiskelijan tulee huolehtia siitä, että vuositulo ei ylitä vapaata tuloa. Opiskelija voi säädellä vapaata tuloaan hakemalla opintotukea vain osalle opiskelukuukausista, peruuttamalla jo myönnetyn opintotuen halutuilta kuukausilta tai palauttamalla jo maksettujen tukikuukausien opintorahan ja asumislisän. Opintoraha ja asumislisä on palautettava vapaan tulon korottamiseksi tukivuotta seuraavan kalenterivuoden *toukokuun* loppuun mennessä.

25 §

Opintotuen tarkistaminen ja keskeyttäminen

Jos opiskelija on otettu suorittamaan sekä alempaa että ylempää korkeakoulututkintoa,

hän on oikeutettu opintotukeen alemman korkeakoulututkimnon suorittamiskuukaudelta, vaikka suorittaisi alemman korkeakoulututkimnon ennen kuukauden 18:ta päivää. Jos opiskelija päättää opintonsa alemman korkeakoulututkimnon suorittamiseen, noudatetaan opintotuen lakkauttamisessa kuitenkin 4 momenttia.

Jos opiskelija on otettu suorittamaan sekä alempaa että ylempää korkeakoulututkintoa, opintotuki ylempään korkeakoulututkimnon suorittamiseen voidaan myöntää alemman korkeakoulututkimnon suorittamiskuukaudesta seuraavasta kalenterikuukaudesta lukien.

25 a §

Opintotuen tarkistaminen ilman hakemusta

25 a §

Opintotuen tarkistaminen ilman hakemusta

Jos opiskelija on otettu suorittamaan sekä alempaa että ylempää korkeakoulututkintoa ja opintotuki on myönnetty alemman korkeakoulututkimnon suorittamiseen, opintotuki voidaan tarkistaa ja myöntää ylempään korkeakoulututkimnon suorittamiseen ilman hakemusta, kun korkeakoulu ilmoittaa alemman korkeakoulututkimnon suorittamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 7 b §:n 2 momentti ja 17 §:n 4 momentti tulevat kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2013.

Vuodelle 2012 myönnetyn opintorahan ja asumislisän vapaaehtoisiin palautuksiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Lain 25 §:n 7 ja 8 momenttia sekä 25 a §:n 6 momenttia sovelletaan, jos opiskelija on ottanut opiskelijavalinnassa opiskelupaikan vastaan tai ilmoittautunut ensimmäisen keran läsnä olevaksi kyseisissä opinnoissa 1 päivänä elokuuta 2011 tai sen jälkeen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain toimeenpanon edellyttämiin toimiin.